

Magyar
Szabadalmi
Hivatal

„MI TILT JOBBAKKÁ VÁLNOTOK?”

A szellemi tulajdon világnapja, 2009. április 24.
Művészetek Palotája

Dr. Bendzsel Miklós

Az ezredfordulót követően, az egyik első világnapi hazai invokációt Vörösmarty Mihály 1847-es *Jóslatának* két szakaszában leltem meg. Idézzük csak fel:

*Mit a művészet, tudomány
Csodásat, üdvöst hagy nyomán,
Adjuk meg a hazának azt
A hervadhatatlan szép tavaszt
Mult és jövő
Igy egybe nő
Mert még neked virulnod kell, o hon,
Fölül időn és minden sorsokon.*

*Vagy nincs erőnk? Az nem lehet:
Ártunk egymásnak eleget.
Lesz költő, szónok és vezér
És tudomány, mely eget ér;
De tisztelet
A gúny helyett!
Mert még neked virulnod kell, o hon,
A szellemek kincsével gazdagon.*

Most, a 2009-es esztendő tavaszán, az elmúlt évek hordalékától terhelten, hozamában kétkedve kettős érzés kerít hatalmába sokakat. A válság elmosta tervek, vágyak és délibábok mellett ez az év az új lap húzásának, valamiféle áhított „*restart*”-nak az ideje is egyben Míg a veszteség, de legalábbis az elvesztegetett idő érzetében osztozik a többség, megosztottak vagyunk a követendő út kijelölésében.

Az ünnep üzeneteit faggatva afféle posztulátum-sort alkot néhány szükséglet, az *ars* és a *techné* művelőinek jogos igénye az alkotó, innovációbarát környezet, a nyitott, befogadó és tisztességes gazdasági és kulturális piaci viszonyok, a szilárd és ösztönző értékrend iránt. Korántsem ötletszerűen, ám szokatlan készletbe válogatva megfontolásra ajánlok három szempontot.

Társadalmi erkölcs vezet a tudás társadalmába

Amikor átfogó jellemzőkkel illetjük reálisnak vélt utópiáinkat, tekintettel kell lennünk arra az értékpiramisra, amelynek lépcsői nem ugorhatók át, amelynek szilárd talapzatát csak a hétköznapok még hiányzó, átfogóan érvényesítendő éthosza vetheti meg. A tudás társadalmába csakis az erkölcsben fogant, azzal átítatott viszonyok jellemezte közállapotok révén juthatunk el.

Magyarországon a munkaerőpiac idült elégtelenségei aláássák a rangos képzési örökséget. Rossz struktúrában és arányokban, a valós szükségletre fittyet hányva tömegképzéssé silányul számos nagy műhely és iskola. Az Európában szélsőséges alul-foglalkoztatásunk nem csupán az öngondoskodás és az értéktermelés súlyos deficitjét eredményezi, hanem az aspiráció és az elismerés torzulásához, illetve pótolhatatlan kapacitásvesztéshez vezet. ***Nem nélkülözhetjük büntetlenül a milliós „inaktív” népesség tehetségét, szellemét és egészséges versenyét.***

A szellemi tulajdon tiszteletének további erkölcsi korlátja a szervezettség vívmányaival való önáltatás, a kritikus tömeg krónikus alulbecslése és ezzel a **közjavak elaprózása**. Közhelyes példa erre a felsőoktatási intézménybőség és a kiválóság ezzel fordított arányú relatív/abszolút csökkenése. Intő példa Helsinkiben az *Aalto Innovációs Egyetem* keretei között egyesülő műszaki, közgazdasági és design műhelyek új minőséget teremtő helyzetértékelése.

A modern gazdaság mótelye a hamisítás. A szellemi tulajdon sérelmére elkövetett cselekmények globális térnyerése hazánkban is vezető szerephez jutott a nemzetgazdasági károk és megtépzott hitelességünk okai között. Újabb finn példával: az ő fővárosukban a „szolgálunk és védünk” mozgó transzparensei nem voltak restek egy éven át a „szürke gazdaság, fekete jövő” néptanítói üzenetet sulykolni. A tudatosítás, a mérés és a jogérvényesítés hármasságával jó hazai startot vett azonban a tavaly létrehozott *Hamisítás Elleni Nemzeti Testületünk* intézkedési programja.

Mindazonáltal számos jelét tapasztalhatjuk Johan Huizinga történelmi diagnózisának: „Az újkori emberiség minden jel szerint a maga teremtette és maga által tökélyre fejlesztett anyagi és szociális technikák védtelen rabszolgájává válik. ... A mechanizálódás és kommercializálódás áthatja az egész társadalmat... a demokrácia lefegyverzi a demokráciát: az anyag uralkodik, a szellem elköltözött.”

Mindezzel szembeszegezhető Paul Valéry maximája: „Az **intellektuális Tőke akkor fogy el, ha nem fogyasztják.**” A szembenézés megindult folyamatából és a létező jó gyakorlatok kritikus alkalmazásából *teremtő légkör és bővülő innovációs potenciál* születhet.

Az ökológiai lábnyomtól a szellem kézjegyéig

Ugyancsak mind parancsolóbb – az e héten ünnepeelt *Föld napja* alkalmából pedig több, mint aktuális – a fenntartható világ és fejlődés érdekében felelősen gondolkodó és cselekvő személyek és intézmények alkotta módszertannak az alkalmazása a természeti erőforrások kiaknázásának, a velük kapcsolatos pazarlásnak a mérésére. Egy társadalmi populáció „*ökológiai lábnyomát*” azzal a földfelszín-egyenértékkel fejezhetjük ki, amely ahhoz szükséges, hogy egy adott állam polgára által *elfogyasztott javakat újratermeljük*. (Szénvagyonban, termőterületben, erdőségben, halászati területben, legelőben kifejezett fogyasztások összegzéséről van szó.)

Az Egyesült Arab Emírátsok egy főre eső ilyen mutatója a legmagasabb a világon: 9,5 hektár. Ha minden ország hasonló ökológiai lábnyommal rendelkezne, több mint négy Föld bolygóra lenne szükségünk! Az egyébként kiváltképp intenzív mezőgazdasággal rendelkező Dánia fajlagos termőterület-terhelése a legnagyobb. Az összegzett nemzeti mutatókból néhány „mutatóba”: USA 9,4 ha, Kuvait 8,9 ha, Dánia 8,0 ha, Ausztrália 7,8 ha (de fajlagos biokapacitása kétszeresen meghaladja ezt a mértéket.)

A *biokapacitás* egy állam ténylegesen birtokolt természeti erőforrásainak ugyancsak terület-egyenértékben kifejezett mértéke; ez természetesen évről évre változhat az ökoszisztéma, a követett agrárgyakorlat és az éghajlati, időjárási ingadozások függvényében. Míg az Egyesült Királyság „lábnyoma” 5,3 ha, fajlagos biokapacitása csak 1,6 ha, tehát saját adottságaihoz mérten *több mint háromszorosan „túlfogyaszt”*. Hazánk ökológiai lábnyoma 3,6 hektár, míg biokapacitásunk az évezred elején 2,8 hektár: *csak enyhe többletterhelést jelentünk* tehát ebben a bioökológiai mérlegben.

Természetesen a biokapacitásnál nagyobb lábnyommal jellemezhető fogyasztásnak számos, gazdasági, társadalmi, kulturális vagy épp politikai fedezete és magyarázata lehetséges: a színvonal-különbség ipari, kulturális, vagy egyenesen innovációs ***teljesítménytöbblettel*** éppúgy finanszírozható, mint bármely egyéb, akár felhalmozási, készletezési vagy más, megszolgált, vagy mesterséges ***egyenlőtlenséggel***.

Az idei évben a *WIPO főigazgatójának, Francis Gurry-nak* az üzenete a környezetvédelmi innováció ösztönzésére fókuszál. A kiegyensúlyozott szellemi tulajdonvédelmi rendszer mozgósító erővel hathat a környezetbarát technológiák kidolgozására és alkalmazására, hozzájárulhat az emberek „*zöld attitűdjének, felelősségérzetének*” erősödéséhez, a környezetbarát gondolkodásmód elterjedéséhez. Jóllehet a szénalapú technológiák széleskörű használatának köszönhető, hogy az emberiség az éghajlatváltozás formájában a valaha volt legnagyobb fenyegetéssel kénytelen szembenézni, de mint írja, „*az emberi tevékenység okozta a problémát, és az emberi tevékenység nyomán születhet meg a megoldás is. Az emberi találékonyság jelenti a reményt, hogy az ember és a természet közötti egyensúly még helyreállítható.*”

Magyar
Szabadalmi
Hivatal

Így hát ökológiai lábnyomunkat szellemünk keze nyomával kell enyhítenünk. Erre is kaptunk intelmet Vörösmartyótól; a *Jóslat* még nem idézett negyedik szakasza így hangzik:

Mi tilt jobbakká válnotok?

Ha eddig pazaroltatok
S idő, ész, pénz elszóratott
Mevenni a gyalázatot:
Elég az ok
Javulnotok.
Mert még neked virulnod kell, o hon,
Bár bűneink felhőznek arcodon.

Citius, Altius, Fortius!

Az Európai Bizottság *2009-et a kreativitás és innováció európai évének nyilvánította.* A kezdeményezést az év nagyköveteként a Bizottság felkérésére 24 ismert személyiség képviseli, köztük *Rubik Ernő professzor*, a Rubik-kocka megalkotója és a Magyar Mérnökakadémia egyik alapítója, és *Losonczy Áron építész*, az üvegbeton feltalálója.

Az év néhány kiemelt témája:

- a kreativitás fejlesztésének erősítése az alap- és középfokú oktatásban, a szakmai képzésben
- a kulturális sokszínűség mint a kreativitás és innováció forrása
- a matematika, a természettudományok és műszaki tudományok az aktív, innovatív gondolkodásmód szolgálatában
- kreativitáson és innováción alapuló regionális és fejlesztési stratégiák
- innováció a köz- és magánszektorban.

Jóleső mozzanat, hogy a kiemelt nemzeti programok jó féltucatos szellemitulajdonvédelmi rendezvénycsokrába a mai világnapi ünneplésünk is beletartozik.

A Magyar Szabadalmi Hivatal hagyományosan a világnapon közreadott, friss hivatali Éves Jelentése középtávú fejlesztési stratégiánkba ágyazva gazdagon illusztrálja küldetésünket és a nemzeti teljesítményt. Itt és most elég arra utalnom, hogy a technológiai, kulturális és művészeti *alkotóerő ösztönzését* és gyümölcseinek *jogi, gazdasági és erkölcsi oltalmát megújított hatósági profillal, ügyfélbarát szabályozással, kezdeményezőbb szakdiplomáciával, új innovációtámogató és versenyélénkítő kezdeményezésekkel szolgáljuk.*

Szimbolikus jelentőséggel bír, hogy épp e héten fogadta el egyhangúan az *Országgyűlés* az európai szabadalmak fordítási reformját kínáló *Londoni Megállapodáshoz*, illetve hirdette

Magyar
Szabadalmi
Hivatal

ki a nemzetközi védjegyek oltalmához kapcsolódó *Madridi Unió* modernizációs módosításaihoz való csatlakozásunkat, s döntött egyebek mellett az új növényfajták oltalmához fűződő fajtaoltalmi díjak rendezettebb megfizetése vagy az iparjogvédelmi eljárások elektronikus úton intézhető körének bővítése ügyében. E héten ismertettük a szabadalmi bejelentők együttműködését feltételező rendkívüli gyorsítási lehetőség, a *világszerte ritka 12–18 hónapos engedélyezési út megnyitását*.

A kormány szerdán hagyta jóvá az ún. árva művek felhasználásának engedélyezését támogató végrehajtási rendelkezéseket. S aligha véletlen, hogy az Európai Parlament tegnap szavazta meg Strasbourgban *az előadói jogokra vonatkozó védelmi idő 50-ről 70 évre való meghosszabbítását*.

Gyorsabban, magasabbra, erősebben! A tavalyi olimpiai év mottója találóan foglalja össze törekvéseinket: nemzeti kiválóságban, minőségben és közhasznúságban magunkat meghaladva kell támogatnunk a magyar innováció és kultúra boldogulását.

A mind érzékletesebben betöltött innovációs őrtorony-, és védelmi erősség-szerep, a hangsúlyos tájékozódási pont mivoltunk párosul a nyitott, párbeszédképes szervezet önkifejezési igényével. Ezt testesíti meg a Jelentésben bemutatkozó *új hivatali jelkép*, a szerény, de jellegzetes térképjelként alkalmazott *bástyamotívum*. Reméljük, hogy az eredetiség, a hitelesség és a siker pecsétjévé válik a kreatív ipart, igényes tudományt és termékeny kultúrát termő erkölcsös tudásgazdaságban...

Decus Hungariae – Magyarország díszeiről

Hajdanán, a XVIII. században Samuel Johnson, az irodalom és az angol nyelv bogaras bajnoka azt írta *Szótár*-ának előszavában: „*Minden nép legfőbb dicsőségét szerzői adják.*” Meglepő kijelentés, annak idején is az lehetett, és még inkább az ma, habár szerintem változatlanul igaz. Még most, a XXI. század elején is. Persze nem a mulandó, hanem a maradandó dicsőségre értve.

Susan Sontag kezdte e szavakkal öt évvel ezelőtt Fokvárosban az első *Nadine Gordimer* – előadást. A regényíró apoteózisa öltött ott testet, a regényíróé, aki utazásra visz, keresztül téren és időn, átvezet a szakadék fölött. Arról vallott, hogy a regény nem indítványcsomag, lajstrom, napirendi javaslat, vagy (nyitott, átdolgozható) útiterv. A regény maga az út: a megtett, megélt, befejezett utazás.

Azért kellett felidézni mindezt, mert csodálatos egyszerűséggel fejezi ki mindazt, amit a szellemi tulajdon világnapja alkalmából alapított „dekórum”-unkkal, *Millenniumi Díjunkkal* ki akarunk fejezni. A kreatív kultúra-gyarapítás lényegi ismérveit azonosítja az erkölcsi személynek tételezett alkotó történetírói magatartását és teljesítményét méltatva.

Hasonló főhajtással méltatom hát világnapunk idején elismertjeinek közvetítői, megőrzői, alkotói és iskolateremtő közösségi munkásságát:

Magyar
Szabadalmi
Hivatal

a **Budapesti Fesztiválzenekar** kivételes vállalkozását, amely az „együtt zenélünk” jegyében a világ első tíz zenekarának egyikévé vált,

a tápiószelei **Agrobotanikai Központot**, amely hazánk legnagyobb élő flóraműveként jövőnk herbárium-biztosítója,

a **ThalesNano Zrt.-t**, amely kivételes mérnöki készségeket ötvözve a távlatos gyógyszeripari víziókkal maga teremt új szükségleteket és ad új válaszokat,

a **Magyar Védjegy Egyesületet**, amely évszázados kereskedelmi hagyományt örökít át műhelyében a XXI. század gyakorlatába.

A 325 éve született *Bél Mátyás* polihisztort, a honismeret atyját kortársai a *Decus Hungariae – Magyarország Díszé* kitüntető jelzőjével illették. Nos, mai koszorúzottaink joggal illethetők hasonlóképpen: ők – más érdemesekkel – a mai haza díszei.

Végezetül az esszéista *Susan Sontag* egyik következtetése, még mindig a regényről:

A regény határolt világrész. Határok nélkül nincs teljesség, egység, összetartozás. Mindennek az e határok között tett utazás ad jelentőséget. A történet végét a változatos előképek mágikus konvergenciapontjaként is leírhatjuk: ebből a rögzített pozícióból látja az olvasó, (itt és most Önök, a hallgatók, szürom közbe) hogy a kezdetben összefüggéstelen dolgok végül együvé tartoznak.

Így láttatja ezt Vörösmarty Mihály Jósolat-ának utolsó, tizedik szakaszában:

*Kié a hon, ha nem a miénk?
Ha érte mindent megtevénk,
Ha tiszta kézzel áldozánk,
S lettünk, mi eddig nem valánk:
Nincs hatalom,
Mely visszanyom.
És még neked virulnod kell, o hon,
Mert isten, ember virraszt pártodon.*

Köszönöm türelmüket, figyelmüket, remélem közös önfegyelmünket: hiszen az **ojtáshoz bemetszés kell!**